

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA
DRUGI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br. 14028/20
Jasna TEPAVAC
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Drugi odjel), zasjedajući
13. prosinca 2022. u odboru u sastavu:

Pauliine Koskelo, *predsjednica*,
Lorraine Schembri Orland,
Davor Derenčinović, *suci*,

i Dorothee von Arnim, *zamjenica tajnika Odjela*,
uzimajući u obzir:

zahtjev (br. 14028/20) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatska
državljanica gđa Jasna Tepavac, koja je rođena 1965. godine i živi u Petrinji
(„podnositeljica zahtjeva”) i koju je zastupala gđa J. Trubelja, odvjetnica iz
Zagreba, podnijela Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih
prava i temeljnih sloboda („Konvencija”) dana 10. ožujka 2020.,

odluku da se Vladu Republike Hrvatske („Vlada”), koju je zastupala
njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik, obavijesti o zahtjevu,
očitovanja stranaka,
nakon vijećanja odlučuje kako slijedi:

PREDMET SPORA

1. Predmet se odnosi na usklađenost s člankom 8. Konvencije postupka u
kojem je podnositeljica zahtjeva, koja boluje od sumanutog poremećaja,
djelomično lišena poslovne sposobnosti.

2. Dana 16. veljače 2017. s podnositeljicom zahtjeva obavljen je razgovor
u Centru za socijalnu skrb Slunj (dalje u tekstu: „Centar”) te je obaviještena
da Centar planira pokrenuti postupak radi lišenja poslovne sposobnosti na
temelju preporuke Klinike Vrapče u kojoj je prethodno bila hospitalizirana.

3. Dana 24. veljače 2017. Centar je izradio mišljenje prema kojem je
opravdano pokrenuti postupak lišenja poslovne sposobnosti. Podnositeljica
zahtjeva bila je nezaposlena i nije imala nikakvih prihoda. Negirala je svoju

bolest (sumanutu poremećaj), o njoj je imala nerealnu sliku i odbijala je uzimati terapiju. Živjela je sa svojim 83-godišnjim ocem, a njegova je mjesečna mirovina od približno 260,00 eura (EUR) bila njihov jedini izvor prihoda. U Klinici Vrapče bila je hospitalizirana četiri puta, a posljednje liječenje prekinula je samovoljno. Svaki je put hospitalizacija bila prisilna i provedena uz pomoć policije. Centar je podnositeljici imenovao posebnu skrbnicu.

4. Dana 16. ožujka 2017. Centar je Općinskom sudu u Karlovcu (dalje u tekstu: „Općinski sud”) podnio prijedlog za pokretanje postupka radi lišenja podnositeljice poslovne sposobnosti.

5. Na podnositeljčinu molbu, dana 3. travnja 2017. Hrvatska odvjetnička komora imenovala joj je odvjetnika po službenoj dužnosti da ju zastupa u tom postupku.

6. Dana 26. travnja 2017. podnositeljica je privatnim vještačenjem pribavila mišljenje psihijatra R. T.-a, koji je naveo da njezin psihotični poremećaj nije štetan i da nisu ispunjeni uvjeti za lišenje poslovne sposobnosti. To mišljenje nije dostavila sudu.

7. Dana 12. prosinca 2017. sud je saslušao podnositeljicu u prisutnosti njezine posebne skrbnice. Podnositeljica je tvrdila da razumije što je to poslovna sposobnost i da se smatra sposobnom donositi vlastite odluke. Osjećala se dobro, uzimala je terapiju i bila je voljna podvrgnuti se liječenju u slučaju da joj se zdravstveno stanje pogorša. Brinula se o ocu i njihovu domaćinstvu. Prema njezinim tvrdnjama, samo je jednom bila prisilno hospitalizirana zbog problema na poslu. Podnositeljica zahtjeva nije se usprotivila određivanju vještačenja. Na ročištu je njezina posebna skrbnica izjavila da se iz opreza protivi djelomičnom lišenju podnositeljice poslovne sposobnosti, kako je bilo predloženo.

8. Dana 28. ožujka 2018. Općinski sud odredio je vještačenje i vještakom imenovao neuropsihijatra N. C.-a.

9. Dana 21. svibnja 2018. vještak N. C. dostavio je nalaz i mišljenje nakon što je obavio uvid u spis predmeta, sva otpusna pisma hospitalizacija podnositeljice zahtjeva i podnositeljčinu socijalnu anamnezu koju je sastavio Centar. Vještak je i osobno pregledao podnositeljicu. Prema njegovu mišljenju, podnositeljica nije sposobna brinuti se o sebi i svojim osobnim potrebama, pravima i interesima. Iako je tijekom razgovora bila u relativno dobroj remisiji, ipak boluje od kronične i teške duševne bolesti i nema mentalnu sposobnost za donošenje odluka. Podnositeljica prima informacije, ali ih ne može u potpunosti razumjeti ni ocijeniti u smislu prednosti ili nedostataka, uključujući informacije o svojem zdravlju, liječenju ili boravištu. Razumije vrijednost novca, ali ne može se sama brinuti o financijama. Vještak je stoga preporučio da ju se djelomično liši poslovne sposobnosti te je naveo radnje koje podnositeljica nije sposobna sama poduzimati.

10. Dana 17. rujna 2018. podnositeljica posebna skrbnica podnijela je sudu podnesak u kojem ga obavještava da nije u mogućnosti prisustvovati sljedećem sudskom ročištu. Nije imala nikakvih primjedbi na nalaz i mišljenje, ali je podnositeljica, koju je obavijestila o nalazu i mišljenju, izrazila da im se protivi.

11. Na ročištu održanom 26. rujna 2018. Općinski je sud podnositeljicu djelomično lišio poslovne sposobnosti. Nije mogla donositi odluke o svojem zdravlju, terapiji i boravištu, pokretati postupke pred sudovima te upravnim i drugim tijelima, sklapati pravne poslove i podizati kredite ili raspolagati imovinom ili gotovinom u vrijednosti većoj od 500,00 hrvatskih kuna (HRK – približno 75,00 eura) mjesečno.

12. Odvjetnik podnositeljice podnio je žalbu protiv prvostupanjske odluke tvrdeći da su nalaz i mišljenje teoretski i da se uglavnom temelje na mišljenju Centra, a ne odražavaju stvarno stanje podnositeljice zahtjeva. Sud se previše oslanjao na mišljenje vještaka, a nedovoljno važnosti pridavao je iskazu podnositeljice.

13. Dana 22. veljače 2019. Županijski sud u Zagrebu potvrdio je prvostupanjsku odluku smatrajući da je sud pravilno utvrdio da podnositeljica boluje od trajnog poremećaja i da posljedično nije sposobna brinuti se o svojim pravima i interesima. U nalazu i mišljenju u obzir je uzeta sva medicinska dokumentacija i socijalna anamneza podnositeljice zahtjeva te osobni pregled i razgovor vještaka s podnositeljicom.

14. Dana 23. travnja 2019. podnositeljica je podnijela ustavnu tužbu tvrdeći da je prvostupanjski sud presudu donio isključivo na temelju mišljenja vještaka, umjesto da je uzeo u obzir činjenice i dokaze koje su iznijeli Centar, ona i njezina posebna skrbnica. Navela je i da nijedan niži sud nije ispitao nalaz i mišljenje od 26. travnja 2017. koje je pripremio dr. R. T.

15. Dana 18. rujna 2019. Ustavni sud odbio je ustavnu tužbu podnositeljice utvrdivši da su sudovi pružili dostatne i objektivne razloge za djelomično lišenje podnositeljice poslovne sposobnosti. Podnositeljica je bila zastupana i po posebnoj skrbnici i po punomoćniku, a Općinski sud saslušao je podnositeljicu u prisustvu posebne skrbnice i svoj je zaključak temeljio na nalazu vještaka i naveo je radnje i poslove koje podnositeljica nije sposobna sama poduzimati. Iako punomoćniku podnositeljice nikada nisu dostavljeni nalaz i mišljenje vještaka niti je pozvan na ročište na kojem je Općinski sud donio rješenje, Ustavni sud primijetio je da punomoćnik nije prigovorio tim činjenicama u žalbi. Kad je riječ o podnositeljicinih navodima da su sudovi zanemarili mišljenje dr. R. T.-a, Ustavni sud naveo je da ga sudovi nisu mogli uzeti u obzir jer ga je podnositeljica dostavila tek uz ustavnu tužbu, odnosno nakon što je postupak radi lišenja poslovne sposobnosti već bio okončan.

16. Podnositeljica je prigovorila na temelju članaka 6. i 8. Konvencije da su domaći sudovi pogrešno primijenili domaće pravo kad su ju odlučili djelomično lišiti poslovne sposobnosti i da je postupak stoga bio nepošten.

OCJENA SUDA

17. Vlada je tvrdila da u svojem zahtjevu Sudu podnositeljica zahtjeva nije prigovorila o ulozi svojeg odvjetnika u domaćem postupku ili činjenici da domaći sudovi nisu uzeli u obzir mišljenje dr. R. T.-a. Pitanje zastupanja od strane svojeg odvjetnika nije otvorila ni u svojoj žalbi drugostupanjskom sudu, a mišljenje dr. R. T.-a nije dostavila ni prvostupanjskom ni drugostupanjskom sudu.

18. Sud primjećuje da je podnositeljica zahtjeva u svojem zahtjevu objasnila kako je postupak protiv nje vođen te je iznijela opće prigovore da su domaći sudovi povrijedili njezino pravo na poštovanje privatnog života i pravo na pošteno suđenje jer su pogrešno protumačili domaće pravo u njezinu predmetu. U naknadnom očitovanju izričito je prigovorila da domaći sudovi nisu uzeli u obzir mišljenje R. T.-a pojašnjavajući da je ona dugo bila pacijentica tog liječnika, da je on bio najsposobnija osoba za ocjenu njezina zdravstvenog stanja i da je njegovo mišljenje trebalo uzeti u obzir prilikom odlučivanja o njezinu predmetu.

19. Sud primjećuje da je točno da podnositeljica zahtjeva, iako je bila zastupana po kvalificiranom odvjetniku, nikada nije prigovorila o ulozi svojeg odvjetnika tijekom domaćeg postupka ili u bilo kojoj fazi postupka pred Sudom. To konkretno pitanje stoga nije dio njezina prigovora i nije obuhvaćeno opsegom predmeta pred Sudom (usporedi *Radomilja i drugi protiv Hrvatske* [VV], br. 37685/10 i 22768/12, stavci 121. – 122. i 126., 20. ožujka 2018.). Kad je riječ o mišljenju R. T.-a, Sud će se njime baviti pri ispitivanju osnovanosti podnositeljinih prigovora u nastavku. Nadalje, s obzirom na tekst i sadržaj prigovora podnositeljice zahtjeva, Sud smatra da ih treba ispitati samo na temelju članka 8. Konvencije (usporedi gore navedeni predmet *Radomilja i drugi*, stavak 126.).

20. Opća načela koja se odnose na usklađenost s člankom 8. postupka radi lišenja poslovne sposobnosti sažeta su u predmetu *Ivinović protiv Hrvatske* (br. 13006/13, stavci 35. – 37., 18. rujna 2014.).

21. Lišenje poslovne sposobnosti osobe, čak i djelomično, predstavlja miješanje u pravo na poštovanje privatnog života dotične osobe i vrlo je ozbiljna mjera koju treba upotrebljavati samo u iznimnim okolnostima. Da bi takva mjera bila nužna u demokratskom društvu, Sud zahtjeva da sudovi koji rješavaju takve predmete pažljivo ispitaju sve relevantne čimbenike kako bi osigurali da su pretpostavke iz članka 8. Konvencije koje se posebice odnose na poštenost postupka donošenja odluka ispunjene (vidi gore navedeni predmet *Ivinović*, stavci 35. – 36. i 38.).

22. Kad je riječ o relevantnosti i dostatnosti razloga navedenih za djelomično lišenje poslovne sposobnosti podnositeljice, domaći sudovi uglavnom su se pozivali na njezinu bolest i, u tom pogledu, na nalaz psihijatrijskog vještaka N. C.-a. Taj vještak ne samo da je osobno pregledao podnositeljicu i s njom razgovarao već je i obavio uvid u njezinu cjelokupnu

medicinsku anamnezu, uključujući otpusna pisma iz raznih psihijatrijskih ustanova u kojima je bila hospitalizirana (vidi stavak 9. ove odluke). Štoviše, iako je podnositeljica zahtjeva svojoj posebnoj skrbnici izrazila svoje neslaganje s mišljenjem N. C.-a, te sumnje nije ponovila na sljedećem sudskom ročištu (vidi stavak 11. ove odluke) niti je u bilo kojem trenutku tijekom postupka pred redovnim sudovima dostavila privatno naručen nalaz i mišljenje R.T.-a (vidi stavak 6. ove odluke).

23. Nadalje, iz spisa predmeta proizlazi da je Centar unaprijed obavijestio podnositeljicu o svojoj namjeri pokretanja postupka radi djelomičnog lišenja poslovne sposobnosti te joj dao priliku da se očituje (vidi stavak 2. ove odluke i usporedi nasuprot tomu predmet *M. S. protiv Hrvatske*, br. 36337/10, stavci 102. – 103, 25. travnja 2013.). S obzirom na njezinu dijagnozu, brojne prethodne hospitalizacije i osobne okolnosti (osobito činjenicu da nije imala bliskih srodnika koji bi se mogli brinuti o njoj), Sud je uvjeren da su u odluci domaćeg suda pažljivo odagnuti svi relevantni čimbenici kako bi se ocijenila razmjernost mjere koju treba poduzeti i da su zaključci u toj odluci odgovarajuće obrazloženi.

24. Kad je riječ o postupku donošenja odluka, Sud primjećuje da su podnositeljicu zahtjeva zastupali i posebna skrbnica i odvjetnik po službenoj dužnosti. Za razliku od prethodnih predmeta protiv Hrvatske, skrbnica podnositeljice nije bila samo djelatnica Centra koji je protiv podnositeljice pokrenuo postupak niti je bila potpuno pasivna u postupku (usporedi nasuprot tome gore navedeni predmet *Ivinović*, stavak 45., i gore navedeni predmet *M. S. protiv Hrvatske*, stavak 104.). Iako je točno da skrbnica nije pristupila posljednjem sudskom ročištu niti je podnijela žalbu protiv prvostupanjske odluke, ne može se reći da nije ispunila svoju zakonsku ulogu da djelotvorno štiti prava i interese podnositeljice u postupku s obzirom na to da je prisustvovala ročištu na kojem je podnositeljica saslušana, usprotivila se prijedlogu za lišenje podnositeljice poslovne sposobnosti i podnijela je podnesak sudu kao odgovor na vještačenje u kojem se i ispričala zbog nedolaska na sljedeće ročište (vidi stavke 7. i 10. ove odluke).

25. Sud dalje primjećuje da je podnositeljicu zastupao i odvjetnik po službenoj dužnosti koji je u njezino ime podnio žalbu protiv prvostupanjske odluke. Zatim je angažirala drugu odvjetnicu po vlastitom izboru koja je u njezino ime podnijela ustavnu tužbu i zahtjev Sudu. S tim u vezi Sud ponavlja dasu, s obzirom na neovisnost odvjetničke struke od države, okrivljenik i njegov branitelj oni koji odlučuju o tome kako će voditi predmet, neovisno o tome imenuje li se branitelj po službenoj dužnosti ili ga se privatno financira, te sam način vođenja predmeta kao takav ne može, osim u posebnim okolnostima, dovesti do odgovornosti države na temelju Konvencije (vidi *Artico protiv Italije*, 30. svibnja 1980., stavak 36., Serija A br. 37; *Rutkowski protiv Poljske* (odl.), br. 45995/99, ECHR 2000-XI; *Cuscani protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 32771/96, stavak 39., 24. rujna 2002.; i *Siałkowska protiv Poljske*, br. 8932/05, stavak 99., 22. ožujka 2007.).

ODLUKA TEPAVAC protiv HRVATSKE

26. S obzirom na gore navedeno, Sud smatra da su nacionalni sudovi, kad su podnositeljicu djelomično lišili poslovne sposobnosti, slijedili postupak koji je u skladu s jamstvima na temelju članka 8. Konvencije.

27. Iz toga slijedi da je ovaj zahtjev očigledno neosnovan i mora se odbaciti u skladu s člankom 35. stavkom 4. Konvencije.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

utvrđuje da je zahtjev nedopušten.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 19. siječnja 2023.

Dorothee von Arnim
Zamjenica tajnika

Pauliine Koskelo
Predsjednica

Prevela prevoditeljska agencija Alkemist

ALKEMIST
European Translation Agency
ALKEMIST/STUDIO d.o.o.
Miramarska 24/6, 10 000 Zagreb
OIB: 72466496524